

Richtlijnen voor warmtepompen bij monumenten en binnen beschermde stads- of dorpsgezichten.

Dit document bevat richtlijnen voor het aanbrengen van warmtepompen en airco's bij gemeentelijke monumenten, rijksmonumenten en panden binnen de beschermde stads- of dorps- gezichten van Woerden en Oudewater.

Warmtepompen en airco's hebben een buitenunit die storend kan zijn voor het aanzicht van een monument of de beleving van een historische omgeving. Bovendien heeft dit gevolgen voor de binnenkant van monumenten. Daarom zijn ze vergunningplichtig.

Deze richtlijnen dienen mede als kader voor de Commissie Ruimtelijke kwaliteit & Erfgoed bij de advisering op vergunningaanvragen voor warmtepompen en airco's in, aan, op of bij monumenten en binnen beschermde gezichten. Dit document moet beschouwd worden als een beleidsdocument en als bouwsteen voor de nota Omgevingskwaliteit in het kader van de Omgevingswet en het Omgevingsplan.

Totstandkoming

Er zijn nog geen gemeenten (gevonden) die richtlijnen hebben voor warmte- of airco-units. Ook de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft (nog) geen concrete documentatie beschikbaar. Voor deze richtlijnen is gebruik gemaakt van de inzichten van onder andere de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed die gelden voor het plaatsen van zonnepanelen op rijksmonumenten en in rijksbeschermde stads- en dorpsgezichten. Deze richtlijnen gelden voor zowel de gemeente Woerden (met beschermd dorpsgezicht Kamerik) als de gemeente Oudewater (met beschermd stadgezicht).

Werkwijze

De gemeente maakt het plaatsen van warmtepompen en airco's op gebouwd erfgoed en in beschermde gezichten graag mogelijk. Hiervoor gelden echter wel wat regels. Ook is er bijna altijd een omgevingsvergunning nodig. De toetsing van deze units in, aan, op of bij een monument is **altijd maatwerk**. De gemeente en de adviescommissie beoordelen per aanvraag in hoeverre de cultuurhistorische waarden van het monument en/of de omgeving worden aangetast. In uitzonderlijke gevallen kan de gemeente gemotiveerd afwijken van het advies van de commissie.

Richtlijnen

Eerste uitgangspunt is dat het altijd de voorkeur geniet de units zo te plaatsen dat deze niet of nauwelijks zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. Als dit niet mogelijk is kan er bij een zorgvuldig ontwerp nog steeds positief geadviseerd worden op het aanbrengen van buitenunits. Onder 'openbaar toegankelijk gebied' moet ook verstaan worden bijvoorbeeld een openbaar park of openbaar vaarwater. Zorgvuldigheid heeft te maken met positie, grootte, ondersteuning en kleur. De buitenunit werkt het best wanneer deze zo dicht mogelijk is aangebracht bij de binnenunit of verwarmingsketel. Dit is echter niet automatisch de beste plek gezien vanuit de monumentenzorg.

Vergunningplicht

- Het plaatsen van warmtepompen en airco's op/bij rijksmonumenten, gemeentelijk monumenten en in de beschermde dorpsgezichten is bijna altijd vergunningplichtig (check: www.omgevingsloket.nl).
- Vergunningvrij zijn buitenunits met noodzakelijke leidingen aan de achterzijde wanneer het geen monument betreft en niet zichtbaar is vanaf openbaar toegankelijk gebied.
- Wanneer gekozen wordt voor (extra) zonnepanelen voor de warmtepomp of airco zijn die ook vergunningplichtig zijn. Zie daarvoor de afzonderlijke richtlijnen voor zonnepanelen.
- Wanneer buitenunits in, op, of boven openbaar gebied aangebracht worden, is toestemming van de gemeente vereist. Datzelfde geldt ook wanneer dit bijvoorbeeld het erf van een buurman betreft.
- Buitenunits kunnen in strijd zijn met regels van ruimtelijke ordening genoemd in het bestemmingsplan.
- De gemeente baseert haar besluit op het advies van de Commissie Ruimtelijke kwaliteit & Erfgoed.

Algemene regels

- Het plaatsen van buitenunits niet in het zicht vanaf openbaar toegankelijk gebied heeft de voorkeur, eventueel uit het zicht op de grond geplaatst of aan een ondergeschikt bijgebouw.
- Buitenunits, ondersteuning en leidingen in het zicht kan alleen wanneer het plaatsen van buiten-units uit het zicht niet mogelijk is of redelijkerwijs niet rendabel, maar in geen geval aan de voor- of zijgevel.
- Bij het bevestigen van de buitenunit, ondersteuning en leidingen dient de gevel c.q. het dak zoveel mogelijk in tact gelaten te worden, bijvoorbeeld door bevestiging in de voegen i.p.v. in de stenen.
- De kleuren van de buitenunits, ondersteuning en leidingen zodanig kiezen dat het geheel zo min mogelijk opvalt, eventueel afgeschermd met een omkasting in evenmin opvallende kleuren of beplanting.

Andere overwegingen

Omdat het onderstaande indirect van invloed is op de ruimtelijke kwaliteit, neemt de commissie bij het toetsen van het plan verder het volgende in overweging:

- Zijn er voldoende andere energiebesparende maatregelen genomen?
- Wat is het effect op het aantal en plaatsing van zonnepanelen dat nodig is?
- Wat is het effect op interieuraanpassingen, zoals leidingkokers en vloerverwarming?
- Indien van toepassing: is er rekening gehouden met cultuurhistorische waarderings van het beschermde gebied (en de daarbinnen gelegen kwaliteitsklassen A, B en C)?
- Betreft het een pand of gevel op een prominente plek? Of is het wel in het zicht maar op een plek met minder cultuurhistorische waarde? Bij het laatste is er meer ruimte voor buitenunits.
- Is er sprake van een zorgvuldig ontworpen plan waarbij geen sprake is van onevenredige visuele verstoring van het monument en/of de (historische) omgeving.
- Is rekening gehouden met de reversibiliteit van de plaatsing?
- Is er voldoende rekening gehouden met eventuele geluidsoverlast?
- Indien van toepassing: hoe verhoudt het plan zich tot de wijze waarop op omringende, vergelijkbare buitenunits zijn toegepast? Is er sprake van een 'trendsetter'?

Woerden & Oudewater, versie 12 december 2023